

ความไม่สมดุลของการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทย
และวิกฤตการณ์ทางการเมือง



นายธีรพร เฉลิมพงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

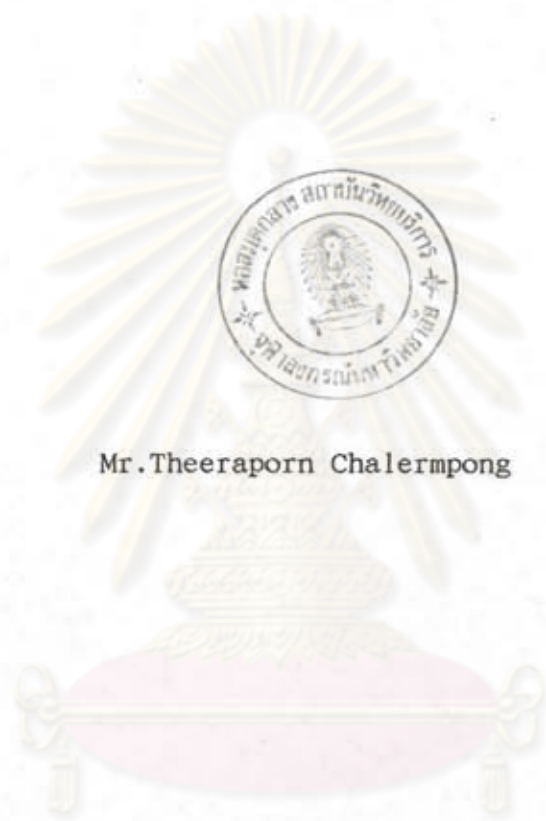
ISBN 974-583-160-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019280

1478970.299

IMBALANCED ECONOMIC STRUCTURE IN THAI ECONOMIC DEVELOPMENT
AND POLITICAL CRISIS



Mr.Theeraporn Chalermpong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements
for The Degree of Master of Economics

Department of Economics
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-160-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความไม่สมดุลของการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทย และวิกฤตการณ์
ทางการเมือง

โดย นายธีรพร เจลิมพงศ์

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ลีมสกุล



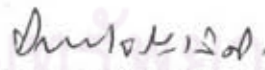
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัญ)


คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กิระนันท์)


.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ลีมสกุล)


.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ เจริญเลิศ)


.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล)


.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

ศูนย์วิทยุหอศิลป์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธีรพร เถลิ้มหงส์ : ความไม่สมดุลของการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยและ
วิกฤตการณ์ทางการเมือง (IMBALANCED ECONOMIC STRUCTURE IN THAI
ECONOMIC DEVELOPMENT AND POLITICAL CRISIS) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. กิตติ
ถัมสกุล, 205 หน้า, ISBN 974-583-160-3

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบอดีตของกระบวนการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
ของประเทศไทยว่า เมื่อมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจระดับมหภาคจนเกิดความไม่สมดุลของขบวนการ
พัฒนาการทางเศรษฐกิจไทย ไน้มน้ำทำให้เกิดคลื่นและผลของการเกิดคลื่นยาวทางเศรษฐกิจมีแนว
โน้มนำไปสู่การเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า ขบวนการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้เกิดความไม่สมดุลของ
โครงสร้างเศรษฐกิจไทย แสดงโดย ความไม่สมดุลของโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศ เป็นผลให้
เกิดขาดดุลทางการค้าอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2486 ความไม่สมดุลของโครงสร้างงบประมาณ
ภาครัฐบาล เป็นผลให้เกิดการขาดดุลค่านองงบประมาณอย่างเรื้อรัง ความไม่สมดุลของโครงสร้างการ
ผลิต เป็นผลจากการเน้นส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม และมีผลต่อเนื่องที่จะนำไป
สู่ความไม่สมดุลทางโครงสร้างการกระจายรายได้ ความไม่สมดุลของสัดส่วนการขยายตัวของเมืองและ
ชนบท ความไม่สมดุลระหว่างการออมและการลงทุน การขาดแคลนเงินลงทุนในระยะยาว ความไม่
สมดุลของโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเหล่านี้ ก่อให้เกิดคลื่นยาวทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับความไม่
สมดุลของโครงสร้างทางการเมือง ความไม่สมดุลของโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองมีความสัมพันธ์
กับการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น วิกฤตการณ์ท้าวปี พ.ศ. 2463 การเปลี่ยนแปลง
การปกครองปี พ.ศ. 2475 การเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาควิชา..... เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา..... เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

C160221 : MAJOR ECONOMICS
KEY WORD: LONGWAVE / IMBALANCED

THEERAPORN CHALERMPONG : IMBALANCED ECONOMIC STRUCTURE IN THAI
ECONOMIC DEVELOPMENT AND POLITICAL CRISIS. THESIS ADVISOR :
ASST. PROF. KITTI LIMSKUL, Ph.D. 205 pp. ISBN 974-583-160-3

The objectives of this thesis is to trace the past structure transformation of economic development process in Thailand. The macro-economic imbalanced defined by structural variable such as trade gap, investment-saving gap, government's expenditure-revenue gap may correlated with economic and political crisis in the past. This is shown by an index called "Long Wave," which is a cyclical movement in the long-run of these macroeconomic variables. It is a result of the imbalanced economic structure during the past development experiences of Thailand.

In this study an index called "Long Wave" cycle is constructed to prove the above hypothesis. It is found that the "Long Wave" index is correlated with past economic and political crisis in Thailand. These are for example the rice crisis in 1920, oil crisis in 1973 and 1979, as well as political crisis such as democratic movement in 1932, 14 October 1973.



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา..... เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ สีมสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการศึกษา ตลอดจนได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กีระนันท์ ที่ให้เกียรติเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์และแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ เจริญเลิศ รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล และอาจารย์ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายนี้ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และขอน้อมรำลึกถึงคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน และเพื่อน ๆ ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาของการศึกษา หากคุณความดีอันพึงมีทั้งหลายที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และเพื่อน ๆ ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ธีรพร เจริญพงศ์
พฤษภาคม 2536



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี	
2.1 แนวคิด และทฤษฎี.....	8
2.2 แนวคิดในการวิเคราะห์.....	26
3. แนวทางการศึกษา	
3.1 การเก็บข้อมูล.....	35
3.2 การนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์.....	37
4. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยและ ความไม่สมดุลทางโครงสร้าง.....	42
4.1 โครงสร้างเศรษฐกิจ.....	42
4.2 โครงสร้างทางการเมือง.....	100

5. คลื่นยาวของความไม่สมดุลทางโครงสร้างและวิกฤตการณ์	
ภายใต้คลื่นยาว.....	109
5.1 คลื่นยาวภายใต้ความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจ.....	109
5.2 วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้คลื่นยาว.....	119
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	126
6.1 บทสรุป.....	126
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก.....	135
ประวัติผู้เขียน.....	205



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงช่วงเวลาและคลื่นยาว ปี 1780-1920.....	14
2.2 ช่วงระยะเวลาและคลื่นยาวขุมปีเตอร์ปีค.ศ.1782-1939.....	19
2.3 อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับประชากรในประเทศสหรัฐ... ..	22
2.4 แสดงแนวคิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ.....	31
2.5 แสดงสาเหตุและตัวแปรของการเกิดคลื่นยาวในประเทศยุโรป.....	32
2.6 แสดงสาเหตุและตัวแปรของการปรับโครงสร้างในประเทศและการ เกิดคลื่นยาว.....	33
2.7 สรุปแนวคิดและความสัมพันธ์ที่เข้าในการวิเคราะห์.....	34
4.1 แสดงสัมประสิทธิ์การกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์ส่งออก.....	47
4.2 แสดงสินค้าหลักที่ส่งออกของประเทศไทยปีพ.ศ. 2525-2532.....	49
4.3 รายละเอียดสัดส่วนสินค้านำเข้าของประเทศไทยพ.ศ. 2504-2533..	50
4.4 แหล่งที่มาของรายได้ปีพ.ศ. 2435-2487.....	54
4.5 โครงสร้างรายได้ปีงบประมาณพ.ศ. 2504-2530.....	55
4.6 โครงสร้างรายได้ตามชนิดภาษี.....	56
4.7 แสดงส่วนประกอบรายจ่ายประจำและรายจ่ายจากการลงทุนของภาค รัฐบาล.....	57
4.8 แสดงงบประมาณรายจ่ายของกระทรวงต่างๆ.....	61
4.9 แสดงงบประมาณการลงทุนในกิจการรถไฟปีพ.ศ. 2443-2487.....	64
4.10 แสดงถึงผู้มีงานทำและผู้ว่างงานในช่วงปีพ.ศ. 2528-2535.....	77
4.11 ประชากรเมือง และชนบทรายภาคปีพ.ศ. 2533.....	79
4.12 แสดงความหนาแน่นของประชากรต่อ 1 ตารางกิโลเมตร.....	79
4.13 แสดงจำนวนประชากรและอัตราเพิ่มประชากรต่อปีของ กรุงเทพมหานคร.....	80

สารบัญภาพ

รูปภาพที่	หน้า
2.1 แสดงดัชนีราคาสินค้าขายส่งของสหรัฐอเมริกา ปี 1800-1974.....	16
2.2 ช่วงระยะเวลาและคลื่นยาวของซุมปีเตอร์ ปี ค.ศ.1782-1939....	19
2.3 แสดงเส้นการพัฒนามาของระบบทุนนิยม.....	24
2.4 แสดงความถี่ของการเกิดนวัตกรรมพื้นฐานของโลกปีพ.ศ.2383-2514 (นวัตกรรมต่อปี).....	25
2.5 แสดงถึงวิกฤตการณ์.....	28
2.6 แสดงวัฏจักรความสัมพันธ์ของโครงสร้าง ความไม่สมดุล คลื่นยาว และ วิกฤตการณ์ทางโครงสร้าง เศรษฐกิจและการเมือง.....	29
3.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและการเกิดคลื่นยาวภายใต้ความ ไม่สมดุลของโครงสร้างและวิกฤตการณ์.....	39
3.2 แสดงการจำลองพฤติกรรมของคลื่นยาวภายใต้ความไม่สมดุลและ วิกฤตการณ์.....	40
4.1 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าสินค้าส่งออกและนำเข้า.....	50
4.2 แสดงสัดส่วนงบประมาณด้านเศรษฐกิจ.....	57
4.3 แสดงสัดส่วนงบประมาณด้านความมั่นคง.....	62
4.4 แสดงสัดส่วนของการลงทุนต่อรายจ่ายรวม (ใช้ตัวเลขเฉลี่ยเคลื่อนที่ 4 ปี).....	65
4.5 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายรับและรายจ่ายของรัฐบาล.....	69
4.6 แสดงสัดส่วนสินค้าเกษตรกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและ สัดส่วนสินค้าอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ.....	70
4.7 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าสินค้าเกษตรกรรมและมูลค่าสินค้า อุตสาหกรรม.....	72
4.8 การให้ความสำคัญของเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญในการเกิดคลื่น	98

4.9	แสดงวงจรทางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475.....	102
4.10	แสดงระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีที่มาจากระบบราชการ ทหาร อดีตนายทหารหรือพลเรือน.....	106
4.11	การให้ความสำคัญของเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีต่อเหตุการณ์ทาง เศรษฐกิจ.....	107
5.1	แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้างการค้า ระหว่างประเทศ.....	109
5.2	แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่สมดุลทางโครงสร้าง งบประมาณ.....	110
5.3	แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลทางโครงสร้างการผลิต..	111
5.4	แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลระหว่างการออมและการ ลงทุน.....	112
5.5	แสดงคลื่นของความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจของตัวแปรบางตัว	113
5.6	แสดงคลื่นยาวของความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจของตัวแปรทาง เศรษฐกิจบางตัวโดยค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ 3 ปี.....	114
5.7	แสดงการเปรียบเทียบคลื่นยาวภายใต้ความไม่สมดุลและระยะเวลาที่ ระบบราชการทหารหรือพลเรือนบริหารประเทศ.....	115
5.8	แสดงคลื่นยาวจากความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจ (บางตัว) ..	116

คู่มือวิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.14	สัดส่วนของประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน.....	81
4.15	ลักษณะของการกระจายรายได้ในประเทศไทย.....	82
4.16	แสดงรายได้ของกลุ่มประชากรที่รวยที่สุด 20 % แรกคิดเป็นจำนวนเท่า ของรายได้กลุ่มประชากรที่จนที่สุด 20 % สำหรับ บางประเทศ ในเอเชีย.....	83
4.17	แสดงสาระและผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	97
4.18	แสดงจำนวนคนงานไทยที่ทำงานในฐานทัพสหรัฐกับจำนวนทหารสหรัฐที่ เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย.....	100
5.1	มูลค่าการนำเข้าสินค้าขั้นต้น.....	122



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย